

Motion till riksdagen 2025/26:106

av Björn Tidland (SD)

Bevarandeprogram för runstenar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt bevarandeprogram för svenska runstenar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Sverige finns mer än 4 000 runinskrifter med budskap och meddelanden som sträcker sig från 200-talet och in i nyare tid. De utgör de äldsta bevarade originaldokumenten på det svenska språket och är därför en viktig länk till vår historia. Även om runor från början fanns inom hela det germanska språkområdet, var det i Skandinavien som de hade störst utbredning och användes under längst tid.

Det finns tyvärr många runstenar, som förvisso är skyddade, men som är i dåligt skick. Vägskyltar är nergångna, informationsskyltar har förfallit och parkeringarna och stigar är i uselt skick. Det värsta är att själva runstenarna far illa. Den röda färgen som för flera decennier sedan fylldes i runorna är sedan länge borta. Man kan knappt urskilja runorna.

De praktiska vård- eller konserveringsinsatserna i fält är något som länsstyrelserna beslutar om och endast länsstyrelserna får beställa åtgärder, som till exempel rengöring. Detta är en ordning som innebär att bevarandet av runstenar inte är likvärdigt i hela landet. Vården av runstenar måste ses över så att våra unika runstenar kan bevaras på ett bättre sätt för framtida generationer Sverige.

För att skydda våra unika runstenar bör extra resurser tilldelas Riksantikvarieämbetet för att inventera samtliga runstenar i vårt land samt registrera samtliga som behöver rustas upp. Därefter ska resurser tilldelas till berörda instanser för att utföra renovering av samtliga runstenar i landet. Informationsskyltar ska sättas upp. Parkeringar och stigar ska anläggas, skötas och underhållas.

Sverige är ett litet land, men vi har en lång historia som vi stolt bör visa upp för hela världen. Våra runstenar riskerar att försvinna för alltid om inte dessa skyddas på ett bättre sätt.

De som reste och ristade dessa runstenar ville sända ett budskap till kommande generationer. Om runstenarna förstörs försvinner även budskapen och en del av vårt kulturarv. Det finns olika teorier om hur man ska renovera runstenar. En skola hävdar att det inte är rätt att fylla i runorna med färg så att det går att läsa det som står. Denna teorin har missuppfattat vad runstenarna går ut på, nämligen att förmedla budskap från våra förfäder.

Ett sätt att bevara kulturskatter är att förvara originalen inlåsta i ett utrymme med rätt temperatur och rätt luftfuktighet. Detta är det säkraste sättet och den metoden borde tillämpas för att bevara våra mest betydelsefulla runstenar.

För att värna och bevara kulturlandskapet skulle man kunna placera kopior av runstenar på de ursprungliga platserna. Runorna på dessa stenar kan fyllas i ordentligt med röd färg så att runor och mönster framgår tydligt.

Idag kan man 3D-skanna ett objekt och kopiera detsamma med 3D-printer på ett snabbt och kostnadseffektivt sätt. Om man tillämpade denna metod systematiskt under flera år skulle runstenarnas framtid vara säkrad.

Det borde finnas två museer för runstenar i Sverige. Ett i Svealand för svearnas runstenar och ett i Götaland för götarnas runstenar. Exakt vilka orter dessa två skulle placeras i får utredningen utvisa, lämpligen i runstenstäta områden.

För att lägga upp en strategi och arbetsplan för att genomföra idéerna i denna motion behövs ett nationellt bevarandeprogram för svenska runstenar. Efter att ett seriöst bevarandeprogram arbetats fram genom utredningar kan resurser tillsättas när den politiska viljan finns.

Björn Tidland (SD)